

Kadın Milletvekillerinin Yasama Performansına Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Bir Bakış

A Gender Equality Perspective on the Legislative Performance of Women MPs

Ayşe KAŞIKIRIK¹*, Nuray KARAOĞLU²

¹ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

aysekasikirik@yahoo.com

² Genel Başkan, KA.DER Kadın Adayları Destekleme Derneği, İstanbul, Türkiye.

nuray.karaoglu@ka-der.org.tr

Geliş Tarihi/Received: 31.05.2021

Bölüm/Section: Sosyal Bilimler/Siyaset Bilimi

Kabul Tarihi/Accepted: 07.07.2021

Araştırma Makalesi/Research Article

Özet

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği temel bir insan hakları ihlalidir. Her türlü ayrımcılığın sona erdirilmesi, önyargıların değişmesi ve hayatın her alanına kadınların eşit katılım sağlamaları öncelikli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar yüzyıllardır var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden dolayı başta siyaset olmak üzere tüm karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilmektedir. Bu nedenle, hayatlarını ilgilendiren temel konularda eşit fırsatlara sahip olamamaktadır. Bu çalışmada, meclise giren kadın milletvekillerinin kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına, kadınların güçlendirilmesine ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmesine katkı sunup sunmadığı araştırılmaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin 26. Yasama Dönemi'nde kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önermeleri toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Milletvekilleri, Soru Önergeleri, Toplumsal Cinsiyet, Siyaset ve Yasama.

Abstract

Gender inequality is a fundamental human rights violation. Ending all kinds of discrimination, changing prejudices and ensuring equal participation of women in all areas of life appear as priority areas. Due to the gender inequalities that have existed for centuries, women are under-represented in all decision-making mechanisms, especially in politics. For this reason, women do not have equal opportunities in fundamental issues that concern their lives. In this study, it is investigated whether the women parliamentarians who enter the parliament contribute to ensuring gender equality, empowering women and developing gender-sensitive policies. Within the scope of the study, the written and oral questions submitted by women parliamentarians in the 26th Legislative Term of the Turkish Grand National Assembly are examined from the perspective of gender equality.

Keywords: Women MPs, Parliamentary Questions, Gender Equality, Politics and Legislation.

1. Giriş

Birleşmiş Milletler'in Ocak 2016'da yürürlüğe koyduğu ve 2030'a kadar sürecek olan "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları", diğer bir deyişle "Küresel Amaçlar", yoksulluğu ortadan kaldırmayı, dünyamızı korumayı ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamayı amaçlamaktadır. 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından beşincisi "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ile ilgilidir. Bu amaç ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlendirilmesi hedeflenmektedir [1]. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2006 yılından itibaren her yıl açıkladığı Cinsiyet Uçurumu Raporu'na göre Türkiye, 2021 yılında 156 ülke arasında 133. sırada yer almaktadır. Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi 4 alanda ölçümlenmektedir: Kadınların sağlık ve eğitime erişimleri, siyasete katılımları ve

* Yazışılan yazar/Corresponding author: Ayşe KAŞIKIRIK

¹ orcid.org/0000-0003-0624-1107

ekonomik yaşamda aldıkları rol. Türkiye'nin 2021 yılında bu dört alandaki yeri sırasıyla sağlık ve sağ kalımda 105, eğitime katılımda 101, politik güçlenmede 114 ve ekonomik katılım ile fırsatta 140'tır [2].

Toplumsal cinsiyet sosyolojik açıdan kadın ve erkeğe verilen roller, sorumluluklar olarak ifade edilir. Toplumsal cinsiyet sosyo-kültürel olarak meydana gelen cinsiyet kalıplarını ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle, kültürel olarak kadın ve erkeği toplumsal bir kadına ve erkeğe dönüştüren kategoridir. Kadınlar başta siyasi karar organları olmak üzere tüm karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilmektedir. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilmesi sonucunda kadınların ihtiyaçları ve öncelikleri dikkate alınmamakta ve eksik demokrasiye sebep olmaktadır. Bu durumun değişmesi ancak kadınların azimli mücadelesi ve gerçek demokrasinin kadınsız olmayacağını anlayan siyasi irade ile gerçekleşebilir [3].

Kadınlar başta siyaset olmak üzere tüm alma mekanizmalarında eksik temsil edilmektedir. Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının önündeki en önemli engellerden biri toplumsal cinsiyet eşitsizlikleridir. Siyasi partiler üzerinden giden örgütlenme anlayışında, kadınların aday belirleme komitelerinde yer almamaları ve erkek egemen partilerin kadın adayları tercih etmemeleri gibi nedenler yüzünden kadınlar eksik temsil edilmektedir. Erkekler tarafından belirlenen siyaset ile kadınların sorunları, beklentileri ve ihtiyaçları görmezden gelinmektedir. Bu anlayışla oluşturulan cinsiyet körü politikalar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden doğan farklılıkları dikkate almamaktadır. Böylece, kadınların yaşadıkları problemler giderek derinleşmekte ve kronik sorunlara dönüşmektedir [4].

Bu çalışmada, kadınların eksik temsil edildiği mekanizmaların başında yer aldığı siyaset alanında, kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önermeleri toplumsal cinsiyete duyarlılık açısından ele alınacaktır. Bu araştırma, mevcut siyasal yapının bütününe hâkim olan patriarkal yapıya kadın milletvekillerinin nasıl bağdaşım bağdaşmadığının, onların TBMM'ye sundukları yazılı soru önermeleri ve sözlü soru önermelerine nasıl yansıdığını ortaya çıkarmak açısından önemlidir. Çalışma kapsamında, TBMM'nin 26. Yasama Dönemi'nde kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önermeleri toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir.

2. Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset

Toplumsal cinsiyet eşitliği; fırsatlara erişimde, kaynakların ayrılmasında ve kullanımında, hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile hiçbir ayrımcılığa maruz kalmaması olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeklerin, sosyal değerler, fırsatlar, kaynaklar ve kazanımlar anlamında eşit haklara sahip olmaları gerektiğini savunur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetilen ortamların geliştirilmesi, öncelikle geleneksel cinsiyet kalıplarını fark etmekle başlar. Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının esasen 'ayrımcılık yapmama' olmadığını özellikle vurgulamak gerekir. Bu kavramın hedefi sonuçlarda eşitliği sağlamaktır.

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında kadınlar dünyanın farklı coğrafyalarında bir araya gelerek, erkeklerle eşit haklara sahip olmayı talep etmişlerdir. Birinci Dalga feminizm olarak adlandırılan bu süreç, 1. Dünya Savaşı sonunda siyasal hakların kazanılmasıyla sonuçlanmıştır. İkinci Dalga Feminizm ile, 1970'lerin sonlarında kadınların erkeklerden "ayrı fakat eşit" olduğu vurgulanarak 1960'lı yıllarda egemen olan "eşitlik" tezine karşı çıkmıştır. Kadınların erkeklerden farkı ve kendilerine özgü, en az onlarınki kadar değerli bir kültür örüntüleri olduğundan bahsedilmektedir. Kadınların eşitlik mücadelesinin sürdüğü üçüncü dalga feminizm, 1990 yıllarda başlamış ve ağırlıklı olarak sınıf, ırk, toplumsal cinsiyet, etnisite konularına çözüm aramaya odaklanmıştır [5]. Dördüncü dalga feminizmin ortaya çıkmasına internet ve sosyal medya platformları önemli katkı sağlamıştır. Artan internet kullanımı ile "hashtag feminizmi" olarak da adlandırılan yeni dalga ortaya çıkmıştır. Artık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın konularında sosyal medyada yapılan aktivizm çalışmaları ön plana çıkmaktadır [6].

Kadınların siyasete katılımı dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğan bir mağduriyeti işaret etmektedir. Türkiye'de de aynı durum söz konusudur. Türkiye'de kadınlar seçme ve seçilme hakkını çok sayıda ülkeden önce, 5 Aralık 1934'te kazanmıştır. 1935 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne 17 kadın milletvekili girmiştir. Ancak aradan geçen 87 yıla rağmen, Türkiye'de kadınların siyasette temsili eşitlikten uzak bir tabloyu ortaya koymaktadır. 2018 genel seçim sonuçlarına göre 600 milletvekilinin sadece 104'ü (%17,3) kadındı. 2021'de bu oran çeşitli nedenlerden dolayı (milletvekilliğinin düşürülmesi ve belediye başkanlığını tercih etme) %17,32'ye düşmüştür [7].

Türkiye'de kadınların seçme seçilme hakkını kazandığı tarih olan 1934'ten itibaren günümüze kadar yapılan genel seçimlerde milletvekillerinin cinsiyet dağılımını inceleyen Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER), kadın milletvekili oranının ortalama %5,25 olduğunu tespit etmiştir. Aynı çalışmada, Cumhuriyet tarihi boyunca Türkiye'nin 20 şehrinin bir tane bile kadın milletvekili çıkarmadığı saptanmıştır. Kadın milletvekili çıkarmayan şehirler alfabetik sıraya göre; Adıyaman, Ardahan, Artvin, Bayburt, Burdur, Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Karaman, Kilis, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, Rize, Sinop ve Yozgat'tır [8].

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Parlamentolar Arası Birlik (IPU) tarafından hazırlanan "Siyasette Kadın 2020" haritası, bölgesel ve ulusal düzeyde siyasette toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda gelişmenin çok az olduğunu göstermiştir. 2020 yılında ilk defa dünya genelinde parlamentolardaki kadın milletvekili oranı, tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşarak %24,9'a yükselmiştir. Türkiye kadın milletvekili oranı sıralamasında, 120'nci sıradan 122'ye düşmüştür. Dünya genelinde kadın bakan oranı %21,3'e ulaşarak tüm zamanların en yüksek seviyesini görmüştür.

Kadınların bulunduğu ilk beş bakanlık “Aile, çocuk, genç, yaşlı, engelli”, “Sosyal hizmetler”, “Çevre, doğal kaynaklar, enerji”, “İstihdam ve mesleki eğitim” ve “Kadın, toplumsal cinsiyet eşitliği”dir [9]. Bu veriler doğrultusunda kadınların dünya genelinde ağırlıklı olarak geleneksel cinsiyet rolleri ile ilişkili bakanlıklarda yer aldığını söylemek doğru bir tespit olacaktır.

Kadın ve siyasal hayat konusu ilk defa Şirin Tekeli tarafından 1982 yılında yapılan bir araştırmanın odak konusu olmuştur. Bu araştırma, kadınların simgesel işlevlerinin öneminden bahsetmekle birlikte, Türkiye’de siyasal hayatta yer alan kadınların siyasal haklarını kullanış yöntemlerini kadının toplumdaki yerini belirleyen maddi unsurlar temelinde incelenmektedir [10]. Yeşim Arat tarafından 1987’de yazılan “Türkiye’de Kadın Milletvekillerinin Değişen Siyasal Roller, 1934-1980” makalesinin odak noktası, değişen toplumsal koşullar altında kadın milletvekillerinin Mecliste ortaya attıkları, hakkında soru sordukları ve savundukları konulardır. Bu bakımından çalışma günümüzde alanında yapılan tek çalışma olarak güncelliğini korumaktadır [11]. Simter Coşer tarafından 2011’de yayınlanan “Erişimle Kadınlar Arasında: Türkiye’de 23. Dönem Kadın Milletvekilleri” araştırması, Aralık 2008-Nisan 2009 döneminde, 2007 genel seçimleri sonucunda oluşan parlamento yapılanması içerisinde yer alan kadın milletvekilleri ve feminist siyaset arasındaki bağıntı(sızlık)ların eskizini çizmek açısından özgün bir çalışmadır [12]. Zehra Tosun tarafından 2015 yılında yapılan “TBMM 24. Dönem Kadın Milletvekilleri ve Cinsiyet Eşitliği ile ilgili Yasama Faaliyetleri” isimli çalışma, 24. Dönem kadın milletvekillerinin 3 yasama yılında cinsiyet eşitliği ve kadınlarla ilgili konulardaki çalışmalarını/söylemlerini betimler niteliktedir [13].

3. 26. Dönem Yazılı ve Sözlü Soru Önergelerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifiyle Analiz Edilmesi

Yasama dönemi, “İki milletvekili genel seçimi arasındaki süredir. Bu süre, Anayasa gereği 4 yıldır. Seçimlerin yenilenmesi veya savaş sebebiyle geriye bırakılması hâllerinde bu süre değişir”. Yasama yılı, “TBMM’nin, 1 Ekim’de başlayıp 30 Eylül’de sona eren çalışma süresidir. Ancak, milletvekili genel seçimleri nedeniyle ilk yasama yılının başlangıcı ile son yasama yılının bitişi farklı tarihlere denk gelebilir”. Bir milletvekili, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge -kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürmeksizin- ile hükûmet adına sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bir bakandan açık ve belli konular hakkında bilgi isteyebilir [14], [15].

Bu çalışmada TBMM 26. yasama döneminin 3 yasama yılı [16]- 1.Yasama Yılı (02.11.2015-30.09.2016), 2. Yasama Yılı (01.10.2016-30.09.2017) ve 3. Yasama Yılı (01.10.2017-16.05.2018)- kapsamında, kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önergeleri toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle analiz edilmektedir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yazılı ve sözlü soru önergeleri sayıları ve içerikleri, TBMM web sayfasında yasama dönemi ve yasama yılları seçilerek tüm kadın milletvekillerinin profillerine girilerek hesaplanmıştır [17].

26. Yasama döneminde TBMM’de olan tüm kadın milletvekilleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. 26. yasama döneminde Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)’nin kadın milletvekilleri tarafından tamamı 1. yasama yılına ait olmak üzere toplam 15 tane yazılı veya sözlü soru önergesi verilmiştir. Soru önergeleri ağırlıklı olarak istatistik talebi ile ilgilidir. Bu nedenle, araştırmanın örneklemini 26. Yasama döneminde muhalefet partilerinin üyesi olan veya bağımsız olan kadın milletvekilleri oluşturmaktadır.

Bu araştırma ile “Kadın milletvekilleri verdikleri yazılı ve sözlü soru önergeleri ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkı sunmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma muhalefet partilerinin üyesi olan veya bağımsız olan kadın milletvekillerinin sunduğu yazılı ve sözlü önergeleri ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamında, kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önergelerinden “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı geçenler ve “kadın ve/veya kız çocukları” başlığının kullanıldığı yazılı ve sözlü soru önergeleri “toplumsal cinsiyet eşitliği” odağında değerlendirilmeye alınmıştır.

Bu çalışma ile 26. Yasama döneminde kadın milletvekillerinin verdikleri yazılı ve sözlü soru önergelerinde toplumsal cinsiyete, kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesine yer verip vermediklerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bir sonraki yasama dönemindeki çalışmalarda farklı yaklaşımlar benimsenebilir. Aynı zamanda, kadın milletvekillerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaları yazılı ve sözlü soru önergeleri ile sınırlı değildir.

3.1. 26. Dönem 1. Yasama Yılı

26. Dönem 1. Yasama Yılı 2 Kasım 2015 ile 30 Eylül 2016 tarihleri arasında içermektedir. Bu dönemde, 82 kadın Milletvekili Meclis’te yer almıştır. En fazla kadın vekil sayısı AK Parti’de, en az kadın vekil sayısı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’dedir. AK Parti’nin 32, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)’nin 21, Halkların Demokratik Partisi (HDP)’nin 19, MHP’nin 3 kadın milletvekili vardır.

Kadın milletvekillerinden gelen soru önergeleri bu döneme ilişkin konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar aşağıda yer almaktadır:

- Eğitim kurumlarında yaşanan taciz vakaları
- Cinsel ayrımcılığın önlenmesine yönelik çalışmalar
- Sağlık Bakanlığının kadınların süt izni kullanması konusundaki bir genelgesi
- Kadın koruma evleri ve çocuk koruma evlerine başvuranlar ve bu kurumların denetimleri

- Eğitimde Toplumsal Cinsiyetin Geliştirilmesi Projesi
- Şiddete maruz kalan engelli kadınların kadın sığınma evlerine kabul edilmediği iddiası
- Polis alımında kadın adaylara kontenjan ayrılması
- Kız çocuklarının evlendirilmesi
- Kadın sığınma evi verileri
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kaynaklı şiddet vakaları
- İzmir Şakran Kadın Kapalı Cezaevi'ndeki mahkûmlara işkence ve kötü muamelede bulunduğu iddiası
- Kadınlara ve çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarıyla ilgili bazı sayısal veriler
- Kadına yönelik şiddetle mücadele
- Kadına karşı şiddet uyguladığı gerekçesiyle mahkûm olan kişilerin denetimli serbestlikten yararlandırılması
- Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararları

26. Dönem 1. Yasama Yılı'nda kadın milletvekillerinin yazılı ve sözlü soru önermeleri Tablo 1'de sunulmuştur. Tablodan görüleceği üzere, toplumsal cinsiyete ilişkin yazılı ve sözlü soru önermesi sayısı çok azdır. Bu dönemde sunulan 19 sözlü soru önermesinin sadece 2'si (%10,52) ve 1273 yazılı soru önermesinden 45'i (%3,53) toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgilidir.

Tablo 1. 26. Dönem 1. Yasama Yılı Kadın Milletvekillerinin Yazılı ve Sözlü Soru Önergeleri

Kadın Milletvekilleri	Sözlü Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Sözlü Soru Önergeleri	Yazılı Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Yazılı Soru Önergeleri
CHP	11	0	645	17
HDP	1	0	429	23
MHP	7	2	133	2
BAĞIMSIZ	0	0	66	3
TOPLAM	19	2	1273	45

3.2. 26. Dönem 2. Yasama Yılı

26. Dönem 2. Yasama Yılı 01.20.2016 ile 30.09.2017 tarihleri arasında içermektedir. Bu dönemde, HDP'den Figen Yüksekdağ Şenoğlu, Nursel Aydoğan ve Tuğba Hezer Öztürk'ün Anayasa'ya göre milletvekilleri düşürüldüğünden, kadın milletvekili temsili 79'a inmiştir.

Kadın milletvekillerinden gelen soru önermeleri bu döneme ait konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar aşağıda sıralanmaktadır:

- Kadınlara yönelik şiddet, taciz ve ayrımcılık olayları
- Muhtar, belediye başkanı, belediye meclisi üyesi, vali ve kaymakam kadın sayılarına ve yüzdelik oranları
- Şiddet mağduru kadınlara verilen desteklere ve aile içi şiddetin önlenmesi için yapılan çalışmaları
- Adana'da 2002 yılından bu yana işlenen kadın cinayetleriyle ilgili bazı veriler
- 2002-2016 yılları arasında gerçekleşen kadına yönelik şiddet ve cinayet olayları
- Televizyon programcısı bir kadının kaybolması olayına yönelik iddialar
- Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Bursaray'da bayanlara öncelikli vagon uygulaması
- Denizli'de engelli bir kadının fazla kilolu olduğu gerekçesiyle minibüsten indirilmesi olayına ve engellilere yönelik haksız uygulamalarla ilgili çalışmalar
- Tarsus T Tipi Kadın Kapalı Cezaevi ile ilgili iddialar
- Gebze Kadın Kapalı Cezaevi'nde son altı ayda beş mahkûmun hayatını kaybettiğine ve hak ihlallerine dair iddialar
- Bir ilahiyatçı tarafından kadınların giyim kuşamı ve yaşam şekliyle ilgili olarak yapılan açıklama ve bu kişinin başkanı olduğu merkez
- Kadıköy Metro İstasyonu'nda çello çalan kadın sanatçının polis ve özel güvenlik tarafından darp edilmesi olayının araştırılması
- Genç nüfus, işsizlik ve kadınların işgücüne katılımı
- Kadınlara ve çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarıyla ilgili bazı sayısal veriler
- 18 yaşın altında evlendirilen çocuklarla ilgili bazı sayısal veriler ve erken yaşta evlenen kız çocuklarının maruz kaldığı sorunlar
- Silivri 9 No'lu Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hasta bir kadın mahkûmun işkence gördüğü iddiası

26. Dönem 2. Yasama Yılı'nda kadın milletvekillerinin yazılı ve sözlü soru önermeleri Tablo 2'de sunulmuştur. Tablodan görüleceği üzere, toplumsal cinsiyete ilişkin yazılı ve sözlü soru önermesi sayısı bu dönemde çok azdır. Bu dönemde kadın milletvekilleri tarafından sözlü soru önermesi sunulmamıştır. Kadın milletvekillerine ait 1434 yazılı soru önermesinden ise sadece 60'ı (%4,18) toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgilidir.

Tablo 2. 26. Dönem 2. Yasama Yılı Kadın Milletvekillerinin Yazılı ve Sözlü Soru Önergeleri

Kadın Milletvekilleri	Sözlü Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Sözlü Soru Önergeleri	Yazılı Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Yazılı Soru Önergeleri
CHP	0	0	818	23
HDP	0	0	520	35
MHP	0	0	40	1
BAĞIMSIZ	0	0	56	1
TOPLAM	0	0	1434	60

3.3. 26. Dönem 3. Yasama Yılı

26. Dönem 3. Yasama Yılı 1 Eylül 2017 ile 16.05.2018 tarihleri arasında içermektedir. Bu dönemde, HDP'den Besime Konca'nın Anayasa'ya göre milletvekilleri düşürüldüğünden ve CHP'li Şafak Pavay istifa ettiğinden dolayı, kadın milletvekili temsili 76'ya inmiştir.

Kadın milletvekillerinden gelen soru önermeleri bu döneme özgün konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar aşağıda listelenmektedir:

- Şiddet gören ve sığınmakta kalan kadınlarla ilgili bilgilerin kamu görevlilerince kadınların yakınlarıyla paylaşmasının engellenmesi
- ÇAYKUR'a yapılacak mevsimlik işçi alımında kadınların ve engellilerin başvurularının kabul edilmeyecek olması
- Konuk evlerinde kalan kadınların gizlilikleri korunarak oy kullanabilmesi
- LGBTİ bireylerin istihdamına ve iş hayatında karşılaştıkları sorunlara karşı geliştirilecek politikalar
- Kadın cinayetlerine ve kadın sığınma evleriyle ilgili sorunlar
- Kadınların yaşadığı sorunlara ve çözümlerine yönelik çalışmalar
- Kadınların siyasi temsiline yönelik mevzuat çalışmaları
- Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

26. Dönem 3. Yasama Yılı'nda kadın milletvekillerinin yazılı ve sözlü soru önermeleri Tablo 3'te sunulmuştur. Tablodan görüleceği üzere, toplumsal cinsiyete ilişkin yazılı ve sözlü soru önermesi sayısı yok denecek kadar azdır. Bu dönemde sunulan 6 sözlü soru önermesinin hiçbiri toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili değildir. Kadın milletvekillerine ait 313 yazılı soru önermesinden ise sadece 9'u (%2,87) toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgilidir.

Tablo 3. 26. Dönem 3. Yasama Yılı Kadın Milletvekillerinin Yazılı ve Sözlü Soru Önergeleri

Kadın Milletvekilleri	Sözlü Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Sözlü Soru Önergeleri	Yazılı Soru Önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Yazılı Soru Önergeleri
CHP	6	0	168	5
HDP	0	0	131	3
MHP	0	0	5	1
BAĞIMSIZ	0	0	9	0
TOPLAM	6	0	313	9

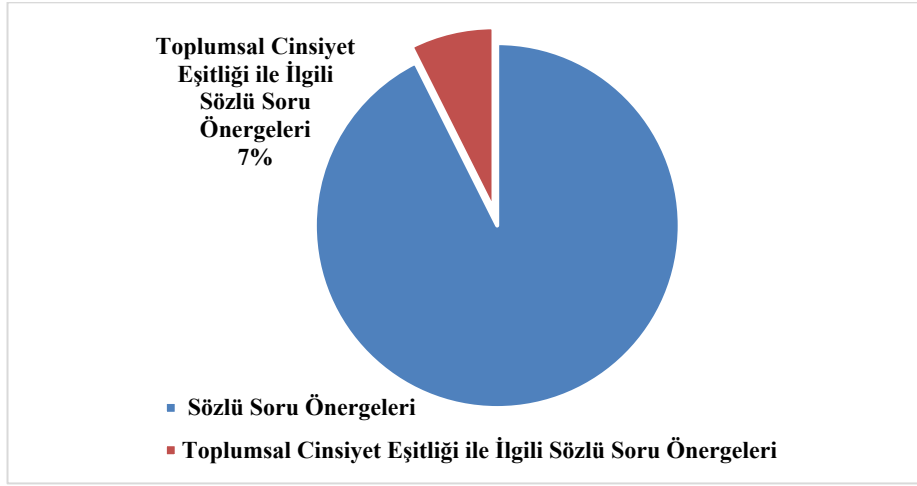
4. Genel Değerlendirme

Yapılan araştırma sonucunda, 26. Dönem kadın milletvekillerinin yazılı ve sözlü önergelerinin zet tablosu Tablo 4'te sunulmuştur. Bu önergeler içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olanlarının sayısını azlığı dikkat çekmektedir. 26. Dönemde muhalefet partilerinin yesi olan veya bağımsız olan kadın milletvekilleri tarafından toplam 3045 tane yazılı ve sözlü soru önergesi verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. 26. Dönem 3. Yasama Yılı Kadın Milletvekillerinin Yazılı ve Sözlü Soru önergeleri zet Tablo

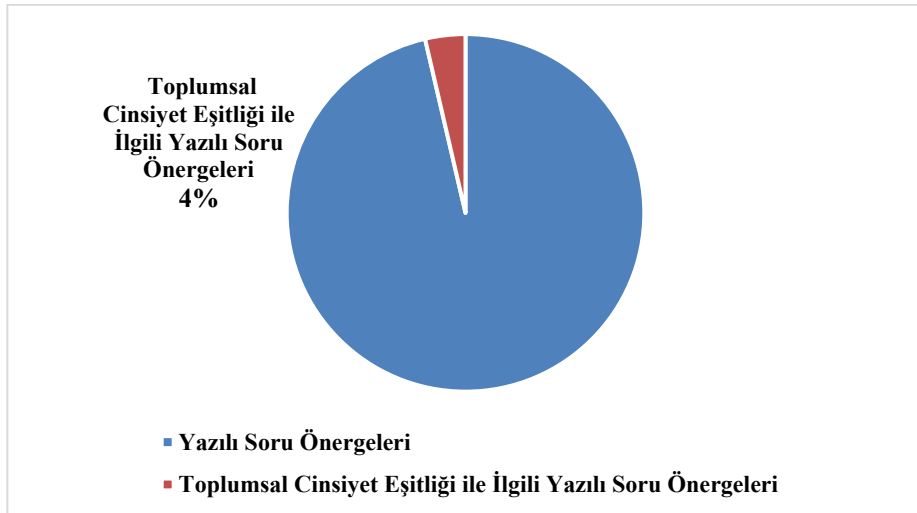
26. Yasama Dönemi	Sözlü Soru önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Sözlü Soru önergeleri	Yazılı Soru önergeleri	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Yazılı Soru önergeleri
1. Yasama Yılı	19	2	1273	45
2. Yasama Yılı	0	0	1434	60
3. Yasama Yılı	6	0	313	9
TOPLAM	25	2	3020	114

Araştırmadan elde edilen bulgular Őekil 1'de gösterilmektedir. Toplam 25 sözlü soru onergesinden sadece 2'sinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olduğu saptanmıştır. Bu da oransal olarak yalnızca %7'sini oluşturmaktadır.



Őekil 1. TBMM 26. Dönem Kadın Milletvekillerinin Sözlü Soru önergelerinin Dağılımı

Őekil 2'de toplam 3020 yazılı soru önergesinin sadece 114'u toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olduğu gösterilmektedir. Bu sayısal olarak yazılı soru önergelerinin %4'şudur.



Őekil 2. TBMM 26. Dönem Kadın Milletvekillerinin Yazılı Soru önergelerinin Dağılımı

Genel bir değerlendirme olarak, 26. Dönem muhalefet partilerinin üyesi olan veya bağımsız olan kadın milletvekillerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yazılı ve sözlü soru önergesi sunma konusunda başarılı bir performans göstermediği tespit edilmiştir.

5. Sonuç

Mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle kadınlar seçimle ve atama ile gelinen tüm karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilmektedir. Kadınların karar verme ve politika yapma süreçlerine katılımları sınırlı olduğundan, ihtiyaçlarını seslendirip, talep edememekte ve gerçekleşmesini sağlayamamaktadırlar. Kadınların ihtiyaçlarının, yine kadınlar tarafından dile getirilmesinin önemi ve gücü deneyime dayanmaktadır. Kadınların günlük hayatlarında, kadın oldukları için deneyimledikleri ve ihtiyaç duydukları konuları, çözümleri ile seslendirmeleri hem kadınların nesneleşmesini engelleyecek hem de öznenin kendi talepleri, ihtiyaçları ve çözümleri ile karar verme ve politika yapma mekanizmaları içinde var olmasını kolaylaştıracaktır.

Çalışma kapsamında, 26. Dönem 1., 2. ve 3. Yasama döneminde kadın milletvekillerinin yazılı ve sözlü soru önergelerinde kadınların güçlendirilmesi veya toplumsal cinsiyete yönelik olanların sayısının son derece az olduğu tespit edilmiştir. Kadın milletvekillerinin soru önergelerinin ağırlıklı olarak; kadına yönelik şiddet (kadın cinayetleri, cinsel taciz, tecavüz, kadın sığınakları, şiddet uygulayan erkekler ve erken yaşta evlilikler), kadın sağlığı, kız çocuklarının eğitimi, tutuklu kadın siyasetçiler, kadın cezaevlerindeki kötü uygulamalar, istihdam ve çalışma yaşamı ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı ile ilgili soru önergelerinin sayısının azlığı dikkat çekmektedir.

İktidar partisi olan AK Parti'den çok az sayıda kadın milletvekilinin yazılı ve sözlü soru önergesi verdiği tespit edilmiştir. Verilen az sayıdaki soru önergeleri ise hükümetin kadınlara yönelik çalışmalarına ilişkin istatistik talebi ile ilgilidir. Ağırlıklı olarak muhalefet partilerinin kadın milletvekilleri, toplumsal cinsiyet ve cinsiyetçi söylemle ilgili soru önergeleri vermiştir. 26. Dönem'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, TBMM'deki cinsiyetçi söylem ve uygulamaları ile ilgili de soru önergelerinin verildiği gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, TBMM'de 26. Dönem kadın milletvekillerinin bilhassa kadınları ilgilendirdiği düşünülen şiddet, sağlık, eğitim gibi konulara eğildiği, bununla birlikte çevre, bilişim, ulaşım, savunma, yerel ve ulusal kalkınma gibi genel konularda az sayıda da olsa yazılı ve sözlü soru önergeleri verdiği tespit edilmiştir.

6. Kaynaklar

- [1] Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları”. <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals/goal-5-gender-equality.html> (19.02.2021).
- [2] World Economic Forum. “Global Gender Gap Report 2021”. World Economic Forum, 2021.
- [3] KA.DER. “Eşit Temsil İçin: Kadın Siyaset Programı”. KA.DER, İstanbul, 2011.
- [4] ULESAM. “6 Haziran 2021: Kadınlara Daha Çok Muhtarlık KAPİ'si Açmanın Tam Zamanı!”. <https://ulesam.org/6-haziran-2021-kadınlar-daha-cok-muhtarlik-kapisi-acmanin-tam-zamani.html> (20.06.2021).
- [5] Çakır S. *Modern Siyasal İdeolojiler*. Derleyen H. Birsen Örs. 11. Baskı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2021.
- [6] Alıkcı Ö, Baş Ş. “Dijital Feminizm: Hashtag'in Cinsiyeti”. *Fe Dergi*, 11(1), 89-111, 2019.
- [7] TBMM. “Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekilleri Dağılımı”. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim (28.06.2021).
- [8] KA.DER. “Cumhuriyet tarihi boyunca bir tane bile kadın milletvekili çıkarmamış 20 şehrimiz var!”. <http://kader.org.tr/cumhuriyet-tarihi-boyunca-bir-tane-bile-kadin-milletvekili-cikarmamis-20-sehrimiz-var/> (20.02.2021)
- [9] IPU. “Women in Politics 2020 Map”. <https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2020-03/women-in-politics-2020> (23.02.2021).
- [10] Tekeli Ş. *Kadınlar ve Siyasal-Toplumsal Hayat*. İstanbul, Birikim Yayınları, 1982.
- [11] Arat Y. “Türkiye’de Kadın Milletvekillerinin Değişen Siyasal Roller, 1934-1980.” *Journal of Economics and Administrative Studies*, Volume 1, Number 1, 45-66, 1987.
- [12] Coşar S. *Eril Siyasetle Kadınlık Halleri Arasında: Türkiye’de 23. Dönem Kadın Milletvekilleri*. KA.DER Yayınları, 2011.
- [13] Tosun Z. *TBMM 24. Dönem Kadın Milletvekilleri ve Cinsiyet Eşitliği ile ilgili Yasama Faaliyetleri*. KA.DER Yayınları, 2015.
- [14] TBMM. “Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü”. Türkiye, 1973.
- [15] T.C. “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası”. Türkiye, 1982.
- [16] TBMM. “Türkiye Büyük Millet Meclisi 26. Dönem”. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_dergisi_pdfler.yasama_yillari?v_meclis=1&v_donem=26 (20.03.2021).
- [17] TBMM. “Geçmiş Dönem Yazılı ve Sözlü Soru Önergeleri Sorgu Formu”. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/yazili_sozlu_soru_gd.sorgu_baslangic (20.05.2021).